

Una ficció diferent qüestiona l'hàbit de lectura

Article publicat a la revista Serra d'Or, núm. 219 (15 de desembre de 1977)

Biel Mesquida i Quim Monzó, *Self-Service*, Ucronia, iniciativas editoriales, Barcelona 1977

Josep Albertí

És, potser, davant les obres diferents que hom es qüestiona el mètode de llegir-les (que rebutja "el mètode"?). Aquesta és, potser, la "virtut" essencial que hi trobem si som conscients que el nou ens exalta, com ens enamora el vell, segons el vers de Foix. De retruc, la visió ens diu que no hauríem de tornar a mirades mutiladores que no pertanyen a cap temps. El nostre temps. Així, el segon llibre de Biel Mesquida i Quim Monzó ha estat publicat conjuntament sota el títol- o encara millor, amb el nom- de *Self-Service*. Qui conegui les seves dues obres anteriors – *L'adolescent de sal* (1975) i *L'udol del griso al caire de les clavegueres* (1976) – per ventura pot estar d'acord que el text present seria una insistència, un desafiament per als autors mateixos sobre l'estructura obsessionadament lliure que han emprat com a revulsiu de l'ordre, literari i vital, que ha envoltat massa sovint la literatura catalana.

El que, tanmateix, sorprèn el lector de *Self-Service* és el discurs coincident en Mesquida i Monzó quant a la fragància de l'escriptura. Aquesta no és plena de tòpics idealistes, ni de patriotismes fràgils, ans de reflexos clarividents d'una realitat / irrealitat que no es mostra gens "optimista". Per això, doncs, hom troba que hi falta una càrrega d'escepticisme, de cansament que fóra lògica en les seves intencions de lucidesa. Qui sap si el fet de pretendre això els hagués pogut resultar massa apocalíptic. Tot al contrari, *Self-Service* és un caramull de textos amb una "empenta" i un vigor que es reconcilien d'una manera o una altra amb algun tipus d'esperança; malgrat que la riquesa de significants al·ludeixi explícitament a un panorama a cops de desolació – en molt dels fragment de Monzó-, a cops de desesper. El desenllaç d'aquest nus, amb tota probabilitat, l'hem de cercar en els mots escrits per Antoni Munné en aquesta revista pel novembre de 1975, referint-se a la primera publicació esmentada de Mesquida: "Mesquida intenta introduir el seu discurs de ficció dins unes coordenades teòriques que intueix més que no domina i que, si de vegades són resoltes amb coherència, en determinats moments cauen en estereotips propis del gènere que es tracta de qüestionar."

Sí, però tot i la fragilitat del discurs amb les característiques anotades per Munné, és aquesta una de les assumpcions, si més no de Mesquida. Ell ha dit que el seu és un llenguatge ple de fissures, fràgil, i àdhuc feble; en contraposició a la freseologia dominant i dogmàtica –són prou aclaridores les declaracions de Mesquida a Agustí Villaronga (*Diario de Mallorca*, 11-III-1977). I tanmateix serà aquest el punt de mira per on passa una crítica, una fotografia d'un determinat llenguatge, d'un discurs molt

concret. Per exemple, la descripció històrica del començament del franquisme, a *Make-up*, segons un model clarament esquerrà. Tot plegat, és clar, defineix al capdavant una "altra creença", després d'haver abandonat les "creences" estereotipadament "progressives" i tòpiques del país on viu l'escriptor. La ficció de Mesquida, traspasada per moltes ficcions, argumentada sobre una riquesa idiomàtica, s'asseu damunt valors que tenen més relació amb el desig-plaer que no amb la subversió, el nihilisme o l'anomenat desig vol enderrocar totes les traves que l'envolten i perdre el respecte a tot llengatge, a tot estil d'un sector ideològic concret.

En aquest sentit, tot i la passió distinta que mou els textos de Monzó, els seus són producte d'una experiència diferent (cal tenir molt en compte que Mesquida aprofita molt favorablement el català de Mallorca), i fet i fet al caire d'una vivència, transformada en esperpent pop, eminentment urbana. El qüestionament del gènere novel·lesc no passa en Monzó per l'afirmació més o menys teòrica que creua el text de Mesquida. Són dos escrits paral·lels, però en Monzó trobarem sobretot el referent més constant en els mites de masses contemporanis. Nina és una peça, en aquest sentit, on batega més la visió que la descripció; abandó, aleshores, del fet de contar i tria del de sentir, amb analogies, sens dubte, amb passatges de Mesquida; tanmateix amb una pulsó distinta, coincident sempre amb la passió, amb la frenesia que domina tot el llibre. Un *Self-Service* que ens diu com la seva crítica és un motor en marxa, però que confia en la seva possible continuïtat, com la d'ara quant als textos anteriors d'ambdós escriptors; un combat de convulsió contra el llenguatge en el poder, una batalla que cal assenyalar que no té fi, que haurà de prosseguir sense concessions. Aquest és el desafiament que s'han proposat Mesquida i Monzó. El silenci, el cansament parlant... després?